

Dyslexiebeleid
op het
Strabrecht college
2025/2026

Inhoud

Inhoud	2
1. Inleiding	3
2. Wat is dyslexie?	4
3. De visie van het Strabrecht College	7
4. Uitvoering dyslexiebeleid	9
5. Signalering	11
6. Faciliteiten bij dyslexie	13
6.1 De faciliteitenpas	13
6.2 Aangeboden faciliteiten	13
6.3 Luisterboeken	14
7. Begeleiding van leerlingen met dyslexie	16
8. De exameneisen	17
9. Vergroting van de kansen op succes	18
9.1 De rol van de leerling	18
9.2 De rol van de docent	18
9.3 De rol van de ouders	18
Bijlage 1: Protocol vrijstelling/aangepast programma MVT	19
Bijlage 2: Faciliteitenformulier	26
Bijlage 3: Notitie digitale toetsing	27
Bijlage 4: Wetsartikel	29
Bijlage 5: Stappenplan “De dyslectische leerling op het Strabrecht-college”.	30
Bijlage 6: tips en verplichtingen	31

1. Inleiding

Dyslexie is een veel voorkomende leerstoornis. Uit onderzoek blijkt dat vijf tot tien procent van de Nederlandse bevolking kampt met de gevolgen van dyslexie. In Nederland gaat men er van uit dat drie procent een dusdanig ernstige vorm van dyslexie heeft, dat er specialistische hulp nodig is.

Dyslexie wordt gekenmerkt door hardnekkige problemen in de automatisering van de woordidentificatie (lezen), en/ of schriftbeeldvorming (spellen). De gesignaleerde problemen zijn “didactisch resistent” wat betekent dat die niet of nauwelijks afnemen, ondanks systematische en taakgerichte hulp door de leraar en/of de remedial teacher.

Onderzoek onder leerlingen in groep 8 van het basisonderwijs laat zien dat naar schatting 3,6 procent van de leerlingen gediagnosticeerd is als dyslectisch. Los van de vraag of dit percentage klopt, – leerlingen die naast lees- en spellingproblemen ook gedragsproblemen of algemene leerproblemen hadden, en leerlingen in het speciaal onderwijs zijn niet betrokken in het onderzoek – komt het overeen met andere schattingen. Lees- en spellingproblemen en dyslexie komen ook in het voortgezet onderwijs voor. In de literatuur varieert het percentage dyslectici tussen de drie en vijf procent van de totale groep leerlingen in het voortgezet onderwijs. Waar de aanpak van dyslexie in het basisonderwijs nog sterk zit op het remediëren (verbeteren van vaardigheden), vraagt de vo-leerling ook om compenseren en dispensereren (aanbieden van hulpmiddelen). Deze afweging wordt steeds meer samen met de leerling gemaakt. Op dit moment heeft meer dan 7% van onze leerlingen een dyslexieverklaring.

In de laatste jaren wordt door het ministerie steeds meer nadruk gelegd op een geïntegreerd dyslexiebeleid. De systematische (geïntegreerde) aanpak van dyslexie moet leiden tot een snelle interventie op leerling-niveau en de kwaliteitsontwikkeling van het handelen binnen het funderend onderwijs (primair en voortgezet onderwijs). De minister geeft hierbij nadrukkelijk aan dat de uitvoering om een brede inzet vraagt van kennis en deskundigheid in aanvulling op de reeds bereikte resultaten in de aanpak van dyslexie. Tevens vraagt het een goede afstemming met activiteiten van lopend dyslexiebeleid in het onderwijs (o.a. protocollen dyslexie po en vo).

Het beleidsdocument dat nu voor u ligt, is samengesteld als reactie op de groeiende aandacht voor dyslexie binnen het onderwijs. Het document is bedoeld om uitleg te geven over dyslexie (hoofdstuk 2) en over de visie van het Strabrecht College op dyslexie (hoofdstuk 3). Verder wordt de orthopedagoog gepresenteerd als centraal aanspreekpunt voor aan dyslexie gerelateerde problematiek (hoofdstuk 4). In het document wordt uitgebreid stilgestaan bij de wijze van signalering van dyslexie (hoofdstuk 5) en compenseren van leerlingen met dyslexie (hoofdstuk 6 en 7). De exameneisen komen aan bod en aangegeven wordt hoe in die context met dyslexie kan worden omgegaan (hoofdstuk 8). Tot slot wordt beschreven op welke manier het beste in de leerling met dyslexie naar boven gehaald kan worden (hoofdstuk 9).

2. Wat is dyslexie?

Dyslexie is een probleem waarover ten aanzien van de oorzaak en adequate interventie-maatregelen nog veel onduidelijkheid bestaat. Aangezien dyslexie een veelvoorkomende leerstoornis is en grotendeels betrekking heeft op het onderwijs, is het noodzakelijk dat docenten en andere betrokkenen inzicht hebben in het complexe problematiek rondom dyslexie.

Dyslectische leerlingen in het VO hebben vaak problemen met:

- Lezen en/of spellen op woordniveau in het Nederlands en in de moderne vreemde talen (nieuwe klank-tekenkoppelingen, ingewikkelde spellingsafspraken)
- Het snel en accuraat lezen (decoderen) van teksten bij alle vakken;
- Het snel en accuraat spellen (coderen) bij functioneel schrijven bij alle vakken

Criteria voor dyslexie

Bij een onderkende diagnose wordt nagegaan of en in welke mate een leerling dyslectisch is door te kijken naar bepaalde criteria. De Stichting Dyslexie Nederland hanteert twee criteria voor dyslexie: het criterium van achterstand en het criterium van didactische resistentie.

- Criterium van achterstand (vo)
De beheersing van het lees- en/of spellingniveau (accuratesse en/of vlotheid) ligt significant onder het niveau dat vereist is in de (onderwijs)situatie waarin de leerling de lees- en spellingvaardigheid functioneel moet toepassen.
- Criterium van didactische resistentie (vo)
Ondanks adequate remediërende instructie en begeleiding in het verleden (primair onderwijs) of gedurende een periode in het voortgezet onderwijs, blijven de problemen in het aanleren en toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau bestaan.

Verklaringen voor dyslexie

Een verklarende diagnose levert uitspraken op over de factoren die bij een bepaalde leerling dyslexie veroorzaken. Daarbij wordt ervan uitgegaan dat dyslexie het gevolg kan zijn van diverse (combinaties van) stoornissen in onderliggende cognitieve processen en specifieke leer- of taalproblemen, die op hun beurt veroorzaakt worden door een stoornis in het functioneren van de hersenen. Deze disfuncties hoeven niet bij elke leerling in even sterke mate aantoonbaar of zelfs aanwezig te zijn. Ze kunnen al of niet in samenhang met elkaar voorkomen en zijn mede afhankelijk van mogelijke compenserende factoren. Onderzoek naar de oorzaak van dyslexie is nog in volle gang. Toch zijn er verklaringen waarover brede consensus bestaat. Ze worden hier kort weergegeven, waarbij steeds wordt gekeken naar wat ze voor leerlingen in het voortgezet onderwijs betekenen.

1. Dyslexie als specifieke leerstoornis

Automatiseringsproblemen maken deel uit van dyslexie. Het lezen en spellen gaat (nog) niet 'vanzelf' en daar lijdt de aandacht voor de inhoud of de constructie van een tekst onder. In het voortgezet onderwijs doen zich deze problemen vooral voor in lastige situaties zoals bij leenwoorden in het Nederlands (fouilleren), bij de moderne vreemde talen (andere letter-klankkoppeling en veel laagfrequente woorden en lettercombinaties, zoals *though*, *aujourd'hui* of *Knüpftteppich*) en bij vakken als biologie, wiskunde of natuurkunde (complexe schrijfwijzen van cruciale begrippen: assimilatie, congruent of aggregatie). Andere moeilijke omstandigheden in het voortgezet onderwijs zijn taken die onder (tijds)druk moeten worden uitgevoerd: proefwerken, schoolonderzoeken en examens. Bij het onder druk werken nemen tempo en nauwkeurigheid vaak af, omdat de aandacht te veel verdeeld moet worden.

2. Dyslexie als specifieke taalstoornis

De oorzaak van dyslexie moet vooral gezocht worden in een onderliggende specifieke taalstoornis. Onderzoek laat zien dat dyslexie vooral gepaard gaat met tekorten in:

- De fonologische verwerking en het werkgeheugen;
Onderzoek laat zien dat dyslectici onder meer moeite hebben om de klankstructuur van een taal te doorzien (fonologisch bewustzijn) en ook minder goed in de gaten hebben dat woorden uit losse klanken bestaan (fonemisch bewustzijn). Dit uit zich zowel bij de perceptie (lezen, luisteren) als bij de productie van taal (spreken, schrijven). Ook hebben ze problemen met het verbaal kortetermijn- of werkgeheugen.
Al deze problemen wijzen op één onderliggend tekort: een gebrekkige en weinig gedetailleerde klankrepresentatie van woorden in het langetermijngeheugen. De moeite die dyslectici hebben om klanken in woorden te herkennen of om hechte associaties tussen de geschreven en gesproken vorm van een woord te vormen, worden daaraan toegeschreven.
- Een lagere benoemsnelheid ('rapid naming').
Bij dyslexie als specifieke taalstoornis, wordt ook de snelheid van toegang tot of het ophalen van taal- en symboolkennis ('rapid naming') genoemd. Bij 'rapid naming' gaat het om de snelheid waarmee namen aan symbolen (letters, cijfers, objecten) gegeven kunnen worden. Deze zogenaamde 'benoemsnelheid' is een maat voor de snelheid waarmee fonologische codes uit het langetermijngeheugen gehaald kunnen worden.

3. Dyslexie als specifieke stoornis in de hersenen

Naast onderzoek op gedragsniveau, neemt het onderzoek waarbij hersenactiviteit wordt gemeten een steeds prominentere plaats in in de zoektocht naar de oorzaak van dyslexie. Daaruit blijkt dat dyslexie zijn oorsprong vindt in het niet goed functioneren van neurale systemen. Dit geldt met name voor systemen waarvan bekend is dat zij betrokken zijn in de normale ontwikkeling en toepassing van het lezen en spellen, en in de cognitieve functies die daarmee te maken hebben.

In de meeste gevallen zijn hardnekkige lees- en spellingsproblemen al op de basisschool gesignaleerd en vastgesteld. Vaak is dan ook geprobeerd om met intensieve hulp de problemen zoveel mogelijk weg te werken. Het kan dan gaan om dyslectische kinderen (vastgesteld na onderzoek) of dyslexieverdachte kinderen (wel problemen maar (nog) geen dyslexieverklaring). Het is echter ook mogelijk dat een leerling in staat is zijn lees- en spellingsproblemen op de basisschool dusdanig te compenseren dat er van serieuze belemmeringen in de schoolgang geen melding wordt gemaakt. Zo kan het voorkomen dat de problematiek pas in het VO echt een belemmering wordt (langere teksten, meer talen) en pas dan wordt gesignaleerd. In bijlage 1 is terug te vinden hoe dyslexie zich kan uiten en herkend kan worden.

3. De visie van het Strabrecht College

“Goede dyslexiebegeleiding is vooral een attitudekwestie”

Het Strabrecht College heeft als standpunt dat ook dyslectische leerlingen kunnen deelnemen aan het reguliere onderwijsprogramma en in staat zijn om een diploma te halen dat aansluit bij hun individuele capaciteiten. Dit sluit aan bij het landelijke ‘Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs’. De school mag voor deze leerlingen op weg naar volwassenheid geen weg vol hindernissen zijn. Wij erkennen daarom dyslexie als een probleem bij de onderwijskundige ontwikkeling van een kind. Het Strabrecht College acht ook op dit terrein een doorgaande lijn vanuit PO naar VO noodzakelijk. We streven er naar om de leerlingen de ondersteuning, die ze nodig hebben, te bieden gedurende hun hele schoolcarrière. Deze ondersteuning houdt in dat er gebruik kan worden gemaakt van faciliteiten (hulpmiddelen zoals minder strenge spellingscontrole of gebruik van laptop).

Onze school werkt aan een pedagogisch-didactisch klimaat waarin ook dyslectische leerlingen optimaal kunnen profiteren van het onderwijsaanbod. Uit onderzoek blijkt dat dyslexie invloed heeft op het welzijn van de leerling. Een leerling met dyslexie heeft meer kans op het ontwikkelen van psychosociale problematiek. Problemen als faalangst, minder goed ontwikkelde sociale vaardigheden of sombere klachten komen meer voor onder kinderen met dyslexie dan onder kinderen zonder dyslexie. Ook kan dyslexie een negatief effect hebben op de houding van de leerling ten opzichte van de school en het schoolwerk. Acceptatie, herkenning en erkenning van dyslexie binnen het Strabrecht College is van fundamenteel belang in de omgang met dyslectische leerlingen en in het functioneren van deze leerlingen zelf.

De facilitering van leerlingen met dyslexie wordt in eerste instantie verzorgd door de orthopedagoog, maar zeker ook door de coach en vakdocenten. De coach en orthopedagoog staan in contact met het Intern ondersteuningsteam. Gesignaleerde bijkomende problematiek kan derhalve snel gesignaleerd worden en eventuele interventies kunnen snel worden geplaatst. De orthopedagoog speelt een rol bij de afstemming tussen docenten op de uitvoering van het dyslexiebeleid, zoals het hanteren van de afspraken op de faciliteitenpas. Daarnaast spelen ouders en de leerling zelf een grote rol in het realiseren van goede resultaten. We willen nadrukkelijk wijzen op de inspanningsverplichting van de leerling zelf. Leerlingen met dyslexie ondervinden in meer of mindere mate structureel problemen bij onder andere lezen en spellen. Aan hen wordt daardoor een grotere inspanning gevraagd dan de gemiddelde leerling om toch op het gewenste niveau te kunnen presteren. In hoofdstuk 9 (Vergroten van de kansen op succes) staan de rollen en verplichtingen van de verschillende betrokkenen bij de leerling met dyslexie beschreven, in het ondersteunen van de leerling in het behalen van de best mogelijke prestaties.

In landelijke richtlijnen wordt beschreven dat begeleiding erop is gericht:

- dyslectische leerlingen het onderwijs te laten volgen waarvoor zij de capaciteiten hebben;
- de functionele lees- en schrijfvaardigheid van dyslectische leerlingen te vergroten, zo nodig met hulpmiddelen;
- dyslectische leerlingen te leren omgaan met hun problemen.

Waarbij als uitgangspunten wordt genomen:

- een dyslectische leerling krijgt compensatie gedurende zijn hele schoolloopbaan;
- bij de keuze van de meest geschikte compensatievorm(en) wordt het economisch principe gehanteerd;

Het Strabrecht College volgt de landelijke richtlijnen die door verschillende samenwerkende expertise centra zijn opgesteld in samenwerking met verschillende onderwijsinstellingen voor het voortgezet onderwijs. De landelijk richtlijnen zijn beschreven in Het Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs dat werd ontwikkeld in opdracht van het ministerie van OCW.

4. Uitvoering dyslexiebeleid

Binnen het Strabrecht College is de orthopedagoog belast met de uitvoering van het dyslexiebeleid. In het onderstaande overzicht is de planning van de werkzaamheden van bij dyslexie betrokken personen (ondersteuningscoördinator/ orthopedagoog/ docent Nederlands/ ICT-medewerker) over het schooljaar weergegeven.

WERKZAAMHEDEN	Periode	Wie	Bijzonderheden
Uitleg sprinto aan leerlingen die dit nieuw gaan gebruiken Op intranet plaatsen van een lijst met namen van leerlingen met een faciliteitenpas (alle leerjaren). Uitleg over dyslexiebeleid aan nieuwe docenten Voorbereiden dictee Instructie docenten over de wijze van afname en scoren	Augustus september	Orthopedagoog Orthopedagoog Orthopedagoog Doc.NL Doc.NL	Goede instructie is van belang om correcte beoordeling te garanderen.
Organiseren en uitvoeren cursus 'snel leren is leuk leren' eerstejaars	September	Zorgconsulent	6 bijeenkomsten
Aanvragen speciale voorzieningen voor de leerlingen die examen doen	Voor 1 oktober	Ortho/ict	Aanvraag door examensecr.
Dyslexie screening	November Januari April	Orthopedagoog	Opgeven via OT-aanmelding

Examentoeelichting: werken met daisy/sprinto.	April	ICT-medew.	
Screening onderzoeksrapporten aangemelde leerlingen, contact met ouders en basisschool	Mei	Ortho +oco	
Brief sturen aan ouders van nieuw aangemelde leerlingen met dyslexie Opstellen faciliteitenpassen nieuw aangemelde leerlingen met dyslexieverklaring	Juli	ortho ortho	

5. Signalering

Als een leerling vanaf de basisschool in onze school instroomt, zijn er drie mogelijke beginsituaties:

- A. De leerling is in bezit van een dyslexieverklaring (dyslectische leerling)
- B. Er bestaat het vermoeden van dyslexie (dyslexieverdachte leerling)
- C. Er is (nog) geen vermoeden van dyslexie

Situatie A: dyslectische leerlingen

Het Strabrecht College erkent een leerling als dyslectisch:

- wanneer dit wordt aangegeven in een onderzoeksrapport van een orthopedagoog/psycholoog met een erkende bekwaamheidsregistratie (GZ-registratie of gelijksoortig) én:
- indien desbetreffende leerling in het bezit is van een officiële dyslexieverklaring. Een dergelijke dyslexieverklaring is onbeperkt geldig en geeft als zodanig de daaraan gerelateerde rechten.

De handelingsgerichte adviezen uit het onderzoeksrapport kunnen aan verandering onderhevig zijn en zo nodig kan de orthopedagoog deze bijstellen. Met een officiële dyslexieverklaring mag de school faciliteiten aanbieden bij het school- of eindexamen.

Routing bij A.

Bij de aanmelding van de leerling leveren ouders een kopie van het volledige onderzoeksrapport en bovengenoemde dyslexieverklaring in. Dit gebeurt bij de inschrijving. De docent die de inschrijving uitvoert, bezorgt de documenten bij de orthopedagoog. Als ouders in dat gesprek niet de documenten voorhanden hebben, sturen zij deze op via de mail naar de orthopedagoog. Op grond van het verslag stelt de orthopedagoog een faciliteitenpas op. Hierop staan alle faciliteiten en hulpmiddelen waarvan deze leerling gebruik maakt. Niet alle aanbevelingen die in het onderzoeksrapport staan, hoeven door de school overgenomen te worden. Hierbij kunnen onder andere organisatorische en/of financiële overwegingen een rol spelen. De orthopedagoog stelt middels een brief (of e-mail) alle ouders en leerlingen op de hoogte van de faciliteiten waar hij/zij gebruik van mag maken bij de start van het schooljaar. Hierbij wordt ook het overzicht met alle tips en afspraken (zie bijlage 7) toegevoegd. Wanneer ouders nog vragen hebben, kunnen zij contact opnemen met de orthopedagoog.

Situatie B: dyslexieverdachte leerlingen

Tijdens haar/zijn schoolloopbaan wordt er door de leerling, ouders, coach en/of vakdocent het vermoeden van dyslexie uitgesproken. Dit vermoeden wordt uitgesproken op basis van schoolresultaten op gebied van lezen en schrijven in combinatie met voor dyslexie specifieke signalen (zie bijlage 1). Deze signalering is een taak van alle vakdocenten. Zij herkennen tegenvallende prestaties op de talen en bespreken dit met de coach. Op school vindt er dan een screening plaats, maar voor verder onderzoek wordt doorverwezen naar een orthopedagoog/psycholoog met een erkende bekwaamheidsregistratie (GZregistratie of gelijksoortig).

Situatie C: overige leerlingen

Alle brugklasleerlingen krijgen in het begin van het schooljaar een dictee tijdens de les Nederlands. Het dictee wordt afgenomen door de docent, die daarbij aangestuurd wordt door de vaksectievoorzitter Nederlands. De vakdocent analyseert de uitslagen van dit dictee. Ouders van leerlingen met een foutenaantal op het dictee boven de gestelde norm krijgen het advies om contact op te nemen met de orthopedagoog en vervolgens eventueel een extern onderzoek te laten afnemen.

De faciliteitenpas

De orthopedagoog maakt een pas aan en overhandigt deze aan de coach van de leerling met in een mail de bijgevoegde instructie. Deze pas is persoonsgebonden en blijft gedurende de gehele schoolloopbaan aan het Strabrecht College geldig. Op de faciliteitenpas staat aangegeven van welke faciliteiten de leerling gebruik mag maken. De orthopedagoog zorgt er voor dat de relevante collega's (alle vakdocenten van de betreffende leerling, de ict-afdeling, coach en -indien in het examenjaar- de examensecretaris) op de hoogte zijn om welke leerlingen het gaat en van welke faciliteiten deze leerlingen gebruik gaan maken. In hoofdstuk 6 wordt uitvoerig ingegaan op de faciliteiten. De pas kan gedurende de schoolloopbaan worden aangepast aan de behoefte van de leerling. Alle partijen kunnen initiatief nemen in het aanpassen. De orthopedagoog beslist over eventuele aanpassingen.

6. Faciliteiten bij dyslexie

6.1 De faciliteitenpas

Op de faciliteitenpas staan de compenserende, remediërende en dispenserende maatregelen, die voor de betreffende leerling van toepassing zijn, vermeld. De leerling is verplicht de pas altijd bij zich te hebben en deze op de hoek van de tafel te leggen tijdens schriftelijke overhoringen (so's) en toetsen/proefwerken.

6.2 Aangeboden faciliteiten

Voor dyslectische leerlingen bestaan de onderstaande faciliteiten. De orthopedagoog bepaalt per leerling voor welke faciliteiten hij/zij in aanmerking komt:

A. Extra tijd voor proefwerken en overhoringen

Standaard wordt de tijd voor de leerling met dyslexie met 20% van de vooraf gestelde tijd vermeerderd bij **alle** vakken. Het recht op tijdverlening moet worden gerealiseerd. Dit kan bijvoorbeeld door de toets voor alle leerlingen maximaal 40 minuten te maken, zodat de dyslectische leerlingen langer kunnen blijven zitten.

B. Aangepaste normering (alleen in de onderbouw)

- Bij onderdelen die spellingsvaardigheid toetsen worden spellingfouten voor de helft geteld t.o.v. andere leerlingen;
- Bij onderdelen waar niet primair spellingsvaardigheid getoetst wordt, wordt niet meer dan 1 punt aftrek gegeven voor spellingsfouten. Dyslexiefouten (woorden die in hetzelfde werk wel goed geschreven staan, omkeringen, herhalingsfouten en vakspecifieke fouten) worden niet aangerekend.

C. Extra mondelinge overhoring (alleen in de onderbouw)

Na één of meer schriftelijke overhoringen waarin de spelling het cijfer grotendeels bepaalt, wordt aan leerlingen de mogelijkheid geboden te compenseren (geen vervanging) door een mondelinge overhoring. Hoe zwaar het nieuwe cijfer meetelt, wordt bepaald door de vakdocent.

E. De leerling wordt niet onverwacht gevraagd voor te lezen

Indien noodzakelijk wordt de leerling gevraagd de tekst thuis voor te bereiden.

F. Gebruik van gesproken boeken wordt toegestaan

De leerling dient zelf te zorgen voor de boeken (lesboeken en/of literatuur)

G. Gebruik van digitale testen (schoollaptop met Sprint)

De leerling kan tijdens overhoringen of testen gebruik maken van een laptop met Sprint. Dit is een voorleessoftware die de tekst voor de leerling in een computer gegenereerde stem kan voorlezen. Leerlingen moeten hier in het voorexamenjaar al gebruik van hebben gemaakt om recht te hebben op deze faciliteit tijdens het examenjaar.

H. Grote stukken tekst indien mogelijk ruim van tevoren aanbieden

Vakdocent bepaalt de hoe ver van te voren hij of zij dit aanbiedt.

J. Gebruik van digitale testen (schoollaptop zonder Sprint)

De leerling kan tijdens overhoringen of testen gebruik van een laptop zonder de voorleessoftware om twee redenen:

- Om gebruik te kunnen maken van spellingscontrole
- Om niet te hoeven schrijven, maar te kunnen (bij een slecht leesbaar handschrift)

K. Gebruik koptelefoon

Tegenover de faciliteiten staan een aantal verplichtingen voor de leerling:

- Noteer en controleer zorgvuldig je gemaakte huiswerk.
- Spreid het leren voor de talen. Besteed dagelijks minimaal 15 minuten per taal.
- Maak duidelijke overzichten, schema's en notities voor jezelf
- Toon inzet, ook bij vakken die je moeilijk vindt.

6.3 Luisterboeken

Leer- en werkboeken

Scholen in het voortgezet onderwijs moeten de door hen voorgeschreven, verplichte leermiddelen voor hun leerlingen betalen. Dit geldt ook voor aangepaste leermiddelen. Een belangrijke partner hierin is Dedicon, een instelling die organisaties ondersteunt bij omgaan met dyslexie. Dedicon verzorgt onder andere toegankelijke leesvormen voor leerlingen en studenten met een leeshandicap.

De producten van Dedicon zijn te bestellen door scholen, maar ook door leerlingen en ouders zelf. Het Strabrecht College vergoedt de luistercd's van werk- en leerboeken aan de ouders. Dergelijke luistercd's kunnen voor een jaar gehuurd worden. Ouders kunnen contact opnemen met de orthopedagoog als zij een luisterversie van leer- en werkboeken willen bestellen. De orthopedagoog geeft aan of de school akkoord gaat met de bestellingen. Ouders bestellen de cd's en sturen de factuur met hun bankrekeningnummer naar school t.a.v. de orthopedagoog. De orthopedagoog stuurt de factuur door naar de financiële administratie van de school, die de vergoeding aan de ouders uitbetaalt. Ouders houden de cd's een jaar lang in gebruik en zorgen dat de cd's daarna weer teruggestuurd worden naar Dedicon. De software om de boeken te kunnen lezen kan gratis gedownload worden vanaf de website van Dedicon.

Dedicon
Postbus 24
5360AA Grave
Tel: (0486) 486 486

Info@dedicon.nl
www.dedicon.nl

Leesboeken

Luisterleesboeken kunnen leerlingen bestellen bij het Loket Passend Lezen. De website is het landelijk Loket van de openbare bibliotheekbranche voor mensen met een visuele beperking of een andere leeshandicap.

De Stichting Loket passend lezen stelt zich ten doel het bevorderen van de dienstverlening van openbare bibliotheken aan mensen met een leeshandicap, zodat zij zoveel mogelijk op voet van gelijkheid met alle andere burgers van Nederland toegang kunnen hebben tot de wereld van kennis, cultuur en educatie die binnen het openbare bibliotheekwerk wordt ontsloten. De stichting beoogt hiermee de persoonlijke ontplooiing van mensen met een visuele handicap of leesbeperking te stimuleren, hun maatschappelijke participatie en integratie te bevorderen en hun positie in de samenleving te verbeteren.

De collectie boeken van het Loket passend lezen bestaat uit circa 9.000 brailleboeken en ruim 65.000 gesproken titels. Jaarlijks wordt de collectie aangevuld met circa 2.000 nieuwe boeken. De collectie is breed samengesteld en bevat onder meer moderne en klassieke literatuur, streek en familieromans, detectives, jeugdboeken, science fiction, informatieve titels, levensbeschouwelijke boeken en romans in vreemde talen.

Loket Passend Lezen

www.passendlezen.nl
klanten@passendlezen.nl

Tel: (070) 338 1500

7. Begeleiding van leerlingen met dyslexie

Jongeren met dyslexie kunnen veel problemen ervaren met leren en hun schoolloopbaan kan hierdoor in ernstige mate belemmerd worden. Uit wetenschappelijke literatuur blijkt dat een deel van deze dyslectische jongeren ook psychosociale problemen ontwikkelt, zoals onzekerheid, somberheid, angst, onmacht, frustratie, teleurstelling, minder zelfvertrouwen, een negatief zelfbeeld, faalangst, motivatieproblemen en verminderd inzicht in hoe te leren en hoe problemen op te lossen. Met het oog op een goed verloop van de persoonlijkheidsontwikkeling van dyslectische jongeren is het belangrijk om aandacht te schenken aan de mogelijk sociaal-emotionele gevolgen van dyslexie.

Het Strabrecht College biedt dyslectische brugklasleerlingen de groepstraining 'snel leren is leuk leren' aan. Deze training is niet gericht op behandeling van de lees- en spellingproblematiek, maar de leerling leert effectieve strategieën om leerstof snel eigen te maken. De training bestaat uit 6 bijeenkomsten van elk 1 uur.

8. De exameneisen

Zowel bij het schoolexamen als het Centraal Schriftelijk Examen kunnen leerlingen gebruik maken van diverse faciliteiten en dispensaties, op voorwaarde dat deze ook in de rest van de schoolloopbaan gehanteerd zijn. Het gebruik van voorleessoftware moet door leerlingen al in het voorexamenjaar gebruikt zijn, om recht te hebben op deze faciliteit tijdens het examenjaar. Aanpassingen kunnen alleen worden toegestaan voor zover daartoe in de deskundigenverklaring een voorstel wordt gedaan of indien de aanpassing aantoonbaar aansluit bij de begeleidingsadviezen uit de verklaring. Een mt-lid beslist over deze aanpassingen (zie wetstekst in bijlage 5). De eindexamensecretaris meldt, na overleg met de orthopedagoog, de faciliteiten bij de Inspectie (voor 1 oktober van het schooljaar waarin examen wordt gedaan). De secretaris van het examen vraagt de extra materialen, waaronder pdfbestanden, Daisy luistercd's e.d., voor 1 november bij het Ministerie van Onderwijs aan.

Mogelijke ondersteuning bestaat uit: audio ondersteuning of tijdverlenging van 30 minuten. Aanpassingen op de inhoud en de omvang van het examen zijn niet toegestaan, evenals gebruik van elektronische woordenboeken door de leerling. Leerlingen, bij wie na 1 oktober gedurende het examenjaar dyslexie wordt gediagnosticeerd, hebben geen garantie op het verkrijgen van faciliteiten.

Mogelijkheden tot ontheffing

Op grond van de wet op het voortgezet onderwijs artikel 11e sub 1 kunnen ouder(s)/ verzorger(s) van een leerling op de mavo ontheffing aanvragen voor Frans of Duits, door de teamleider aan te schrijven. Op HAVO en VWO is er in de onderbouw geen wettelijk recht voor leerlingen met dyslexie om ontheffing voor Frans of Duits aan te vragen (alleen in zeer bijzondere gevallen kan de onderwijs inspecteur hierop een uitzondering maken). Ouders kunnen hiervoor de onderwijs inspectie aanschrijven. Het Strabrecht college heeft er voor gekozen om geen ontheffing te verlenen in de HAVO/VWO onderbouw voor een moderne vreemde taal, tenzij de onderwijs inspectie ontheffing verleent. Wel kan er in bijzondere gevallen een aangepast programma worden aangeboden. In de bovenbouw HAVO is een 2e taal niet verplicht en is ontheffing niet van toepassing. In de bovenbouw VWO is wel ontheffing mogelijk voor Frans of Duits. Op het gymnasium blijft een klassieke taal verplicht. In de bijlagen is het volledige protocol hiervoor opgenomen.

9. Vergroting van de kansen op succes

Een leerling met dyslexie heeft succes als hij/zij op het niveau kan blijven waar hij/zij thuishoort. Dit heeft kans van slagen als alle partijen zich aan hun rol houden.

9.1 De rol van de leerling

De leerling moet leren omgaan met zijn dyslexie. Hij moet gefaciliteerd en gestimuleerd worden om zelf oplossingen te vinden voor haar/zijn problematiek en gemotiveerd te blijven. De leerling is zelf verantwoordelijk voor haar/zijn eigen resultaten. Er is dus sprake van een inspanningsverplichting. De leerling is zich bewust dat hij/zij vanwege zijn/ haar handicap meer inzet gevraagd zal worden om hetzelfde resultaat te kunnen halen dan leerlingen die niet dyslectisch zijn. De leerling is bereid om de handvatten, die aangereikt worden om met dyslexie om te gaan, te gebruiken. Voorwaarde om een juiste ondersteuning te ontvangen is een actieve en open leerhouding.

Hij/zij houdt zich aan de gemaakte afspraken aangaande verleende faciliteiten. Zo niet, dan kan de faciliteit worden ingetrokken.

9.2 De rol van de docent

De begeleiding van de dyslectische leerling vindt met name binnen de lessen plaats. De docent weet waar een dyslectische leerling in het vak tegen aan loopt. De docent is op de hoogte van het beleid van de school en houdt zich aan de afspraken die de school heeft gemaakt. Hij/zij is in staat om de compenserende en dispenserende maatregelen, vermeld op de faciliteitenpas, toe te passen. Hij/zij neemt de leerling serieus, laat merken dat hij/zij op de hoogte is van de problematiek van een leerling, benadert de leerling positief en staat open voor problemen waar de leerling tegen aanloopt. Eenduidigheid in de aanpak en begeleiding binnen de klas is noodzakelijk. De docent is verantwoordelijk voor opvragen van informatie over dyslexie als hij of zij verwacht niet genoeg handvatten te hebben voor goede begeleiding in de klas. Dit betekent in eerste instantie de leerling met dyslexie de kans geven gebruik te maken van de faciliteiten. Verder dient ook rekening gehouden te worden met de psychosociale problematiek die kan samenhangen met dyslexie. Informatie over dyslexie, gevolgen van dyslexie en hoe hiermee omgegaan kan worden, kan worden teruggelezen in dit document of gevraagd worden bij of via de orthopedagoog.

9.3 De rol van de ouders

Ouders dienen op de hoogte te zijn van wat de school hun kind te bieden heeft. Zij zijn daardoor beter in staat de vorderingen van hun kind kritisch te volgen en feedback te geven op het uitgevoerde dyslexiebeleid. Ouders stimuleren hun zoon/dochter om ondanks zijn/haar dyslexie op het juiste niveau te presteren. Zij ondersteunen de school in het vastgestelde beleid en brengen de school tijdig op de hoogte wanneer hun zoon/dochter geen aansluiting meer vindt op het niveau waarop hij/zij presteert.

Bijlage 1: Protocol vrijstelling/aangepast programma MVT

Dit protocol geldt voor het Strabrecht College. Scholen zijn verplicht een eigen protocol – in het bijzonder voor een tweede moderne vreemde taal in de bovenbouw vwo – op te stellen en uit te voeren. Betrokken leerlingen, docenten en ouders moeten over deze regeling worden geïnformeerd. In het onderhavige document wordt duidelijk gemaakt aan welke individuele leerlingen op basis van bepaalde belemmeringen mogelijk vrijstelling wordt verleend.

1) Vrijstelling

De basis voor de ontheffingsregeling is artikel 26e van het inrichtingsbesluit WVO. In de volgende gevallen kan vrijstelling worden verleend:

1. De leerling heeft een stoornis die specifiek betrekking heeft op taal (o.a. dyslexie) of een zintuiglijke stoornis met een effect op taal (o.a. slechtziend). Daarover is op school een verklaring van een orthopedagoog/psycholoog met BIG-registratie aanwezig.
  - de problemen zijn dusdanig groot dat de leerling niet het diploma zal kunnen halen dat bij zijn verstandelijke vermogens past. De leerling is dus niet in staat om minimaal een 4 als examencijfer te halen.
  - er is (in het verleden) hulp geweest van de RT-er en/of de vakdocenten.
  - de leerling heeft zich op school en thuis optimaal ingezet door compenserend te werken.
2. De leerling heeft een andere moedertaal dan de Nederlandse of de Friese taal en heeft voorheen onderwijs buiten Nederland in een andere taal gevolgd.
3. De leerling volgt onderwijs in het profiel Natuur en Techniek of het profiel Natuur en Gezondheid en het onderwijs in de tweede moderne taal verhindert naar verwachting een succesvolle afronding van de opleiding.

Aan het verlenen van de vrijstelling zijn echter wettelijke regels verbonden die door de school op schooleigen wijze uitgewerkt moeten worden. Ter voorkoming van misverstanden: het bevoegd gezag is niet verplicht ontheffing te verlenen. Het verplicht zich wel tot een gemotiveerd antwoord. Het Strabrecht College heeft een meldingsplicht naar de inspectie en zorgt voor een actuele registratielijst. Hierbij wordt vastgelegd aan wie er ontheffing is verleend voor het volgen van een tweede moderne vreemde taal en op welke gronden dat is geschied.

Onderbouw

In de onderbouw volgt iedere leerling het hele curriculum. Er wordt in principe geen vrijstelling van een moderne vreemde taal (MVT) gegeven.

Mavo

Op de mavo is in de eerste twee leerjaren Frans of Duits als tweede moderne vreemde taal verplicht. Vrijstelling voor Frans en Duits is niet mogelijk. De teamleider mag na overleg met de ouders en de leerling, op basis van de wettelijke regeling, ontheffing verlenen voor het volgen van Frans óf Duits. Gezien deze regeling zal in de onderbouw slechts bij hoge uitzondering vrijstelling worden verleend voor een moderne vreemde taal (Frans of Duits). Bij doorstroming van vmbo-tl naar de bovenbouw van havo of vwo geldt deze ontheffing eveneens. Het is dan niet redelijk om van een leerling te eisen een vak in te halen, omdat toetsing al in het vmbo-tl traject heeft plaatsgevonden.

Alleen in een aantal specifieke gevallen – en dan gaat het niet alleen om leerlingen met dyslexie – zijn er wel mogelijkheden om binnen het vmbo ontheffing te krijgen voor Frans en Duits. Dit geldt voor:

- leerlingen die Spaans, Arabisch of Turks volgen;
- leerlingen die buiten Nederland vergelijkbaar onderwijs hebben gevolgd en daarbij geen of te weinig onderwijs in Frans of Duits hebben gekregen.

Leerlingen kunnen via deze regel alleen ontheffing krijgen wanneer zij voor de eerste maal tot een school voor vmbo of mavo zijn toegelaten en zijn geplaatst in een hoger leerjaar dan het eerste.

Havo/Vwo

In de eerste drie leerjaren van havo en vwo zijn zowel Frans als Duits verplicht. Er kan geen ontheffing worden verleend aan dyslectische leerlingen. Alleen in een aantal specifieke gevallen – en dan gaat het niet alleen om leerlingen met dyslexie – is er een aantal mogelijkheden tot ontheffingen:

- leerlingen die Spaans, Russisch, Italiaans, Arabisch of Turks volgen kunnen ontheffing krijgen voor Frans of Duits. Het is niet mogelijk beide vakken te vervangen;
- leerlingen die buiten Nederland vergelijkbaar onderwijs hebben gevolgd en daarbij geen of te weinig onderwijs in Frans of Duits hebben gekregen kunnen ontheffing krijgen voor Frans, Duits of beide talen.

Bovenbouw

In het kader van bovenstaande kan een vrijstelling in de bovenbouw niet uit de lucht komen vallen. Het zal om leerlingen gaan die al een vrijstelling in de onderbouw kregen voor Frans of Duits. De vrijstelling komt in de praktijk alleen aan de orde in de bovenbouw VWO omdat in het VMBO en het HAVO profielen kunnen worden gekozen zonder een tweede moderne vreemde taal.

De ouders nemen het initiatief tot de aanvraag van de vrijstelling aan het einde van het derde leerjaar. Er is overleg met de leerling, ouders, coach, decaan en de vakdocenten. Als de directie besluit de leerling een ontheffing te verlenen, wordt de 2de MVT vervangen door een ander vak met een studielast van tenminste 440 klokuren. Het vervangende vak kan (in overleg met de decaan) worden gekozen uit het aanbod van eindexamenvakken in de bovenbouw VWO van het

Strabrecht College. Dit wordt vastgelegd in een brief die zowel door school als ouders wordt ondertekend.

Andere mogelijkheden van vrijstelling MVT in de bovenbouw

Het betreft leerlingen van allochtone afkomst die tot dan onderwijs volgden in hun moedertaal.

Zij stromen in een hoger leerjaar in en hebben daarvoor geen Frans en/of Duits gehad.

Het betreft leerlingen die voor de eerste keer tot een school voor VWO worden toegelaten, direct in de bovenbouw komen en voorheen buiten Nederland vergelijkbaar onderwijs hebben gevolgd. Daarbij heeft men weinig tot geen Frans en/of Duits gehad.

Het betreft leerlingen met een diploma HAVO met een profielkeuze/keuzevrij deel zonder Frans én Duits. In dat kader worden leerlingen met plannen om naar het VWO te gaan door de decaan aan het einde van het derde leerjaar gestimuleerd een tweede MVT (als extra vak) of twee extra vakken te nemen.

Procedure bij de aanvraag en toekenning van ontheffing/aangepast programma Frans/Duits

De commissie

De commissie die de aanvragen in behandeling neemt bestaat uit de volgende personen:

- De orthopedagoog
- De betrokken coördinator leerlingzaken of de teamleider
- De talendocent van het betreffende vak (en eventueel die van het jaar ervoor) uit de afdeling waarin de leerling zich bevindt

Indienen van een aanvraag

Ouders nemen na overleg met de leerling, de coach (en eventueel de decaan om de mogelijke gevolgen van een eventuele vrijstelling duidelijk in beeld te krijgen) het initiatief tot de aanvraag van de vrijstelling/aangepast programma.

Werkwijze commissie

De procedure na ontvangst van de aanvraag ziet er als volgt uit:

1. De commissie beslist of de aanvraag in behandeling kan worden genomen.
2. Wanneer de aanvraag in behandeling wordt genomen, wordt in overleg met de coach aan alle (relevante) vakdocenten van de leerlingen via een vragenronde om informatie en advies gevraagd.
3. Ook andere relevante informatie wordt – via dossieronderzoek – verzameld, bijv. informatie uit het leerlingvolgsysteem, cijferrapporten, orthopedagogische en andere verklaringen, onderwijskundige rapporten e.d.
4. De commissie neemt op basis van de verzamelde informatie een besluit tot afwijzing of doet een schriftelijk voorstel tot toewijzing aan de directie (vrijstelling) of aan de sectorleider (aangepast lesprogramma).
5. De directie (vrijstelling) c.q. de sectorleider (aangepast lesprogramma) toetst het advies marginaal en neemt het besluit. Bij vrijstelling wordt de vrijgekomen tijd in overleg met de talendocenten in de mediatheek aan ander talig onderwijs besteed. Dit wordt regelmatig geëvalueerd. De school houdt hierover een logboek bij.

6. Binnen 10 werkdagen na de vergadering van de commissie wordt het besluit van de directie schriftelijk aan de ouders van de leerling meegedeeld.
7. In geval van vrijstelling ontvangt de inspectie een kopie van het besluit van de directie.

Bij een toewijzing betrekking hebbend op de bovenbouw vwo wordt contact opgenomen met een decaan i.v.m. de keuze van het vakkenpakket.

2) Aangepast programma

Leerlingen kunnen via deze regel alleen ontheffing krijgen wanneer zij voor de eerste maal tot een school voor havo of vwo zijn toegelaten en zijn geplaatst in een hoger leerjaar dan het eerste. Wél geeft de wet de directeur of rector van de school de mogelijkheid om in bijzondere gevallen in de onderbouw één vreemde taal te vervangen door een aangepast lesprogramma in de desbetreffende taal. Er moet dan wel aan een aantal regels en criteria worden voldaan:

- De aanvraag geldt alleen voor leerlingen met ernstige vormen van dyslexie.
- Pas wanneer de kansen op schoolsucces ernstig in gevaar komen, wordt in overweging genomen gebruik te maken van de mogelijkheid tot aanpassing van het programma.
- Er kan maar voor één van beide talen een aangepast programma worden toegekend.
- Omdat in de tweede klas Duits voor het eerst gegeven wordt, kan nog niet direct bepaald worden met welk vak de leerling nu echt de meeste moeite heeft. Een aangepast lesprogramma kan daarom pas worden toegekend vanaf de 2e klas als het vak Duits tot de kerstvakantie is aangeboden.
- Voordat een verzoek om een aangepast lesprogramma te mogen volgen in behandeling wordt genomen, moet duidelijk zijn dat de leerling, ondanks alle beperkingen, toch zijn best heeft gedaan en gebruik heeft gemaakt van de strategieën die hem zijn aangeboden; er moet dan aangetoond zijn dan de andere compenserende maatregelen die de school hanteert onvoldoende soelaas bieden.
- Als het aangepaste lesprogramma voor Frans of Duits wordt toegekend, dan kan dit vak in de bovenbouw niet meer worden gekozen. Het beperkt dus de keuzemogelijkheden voor de leerling.
- Het bevoegd gezag van de school bepaalt bij de ontheffing voor onderdelen van het onderwijsprogramma in overleg met de betreffende vakdocent welk onderwijs voor de leerling in plaats komt voor het onderdeel/de onderdelen waarvoor ontheffing is verleend en hoeft voor dergelijke aanpassingen geen toestemming te vragen aan de inspecteur. Wel moet de onderbouwing en verantwoording van het besluit worden opgenomen in het dossier van de leerling. Tevens dient op de lijst van dyslectische leerlingen de maatregel geregistreerd te worden.

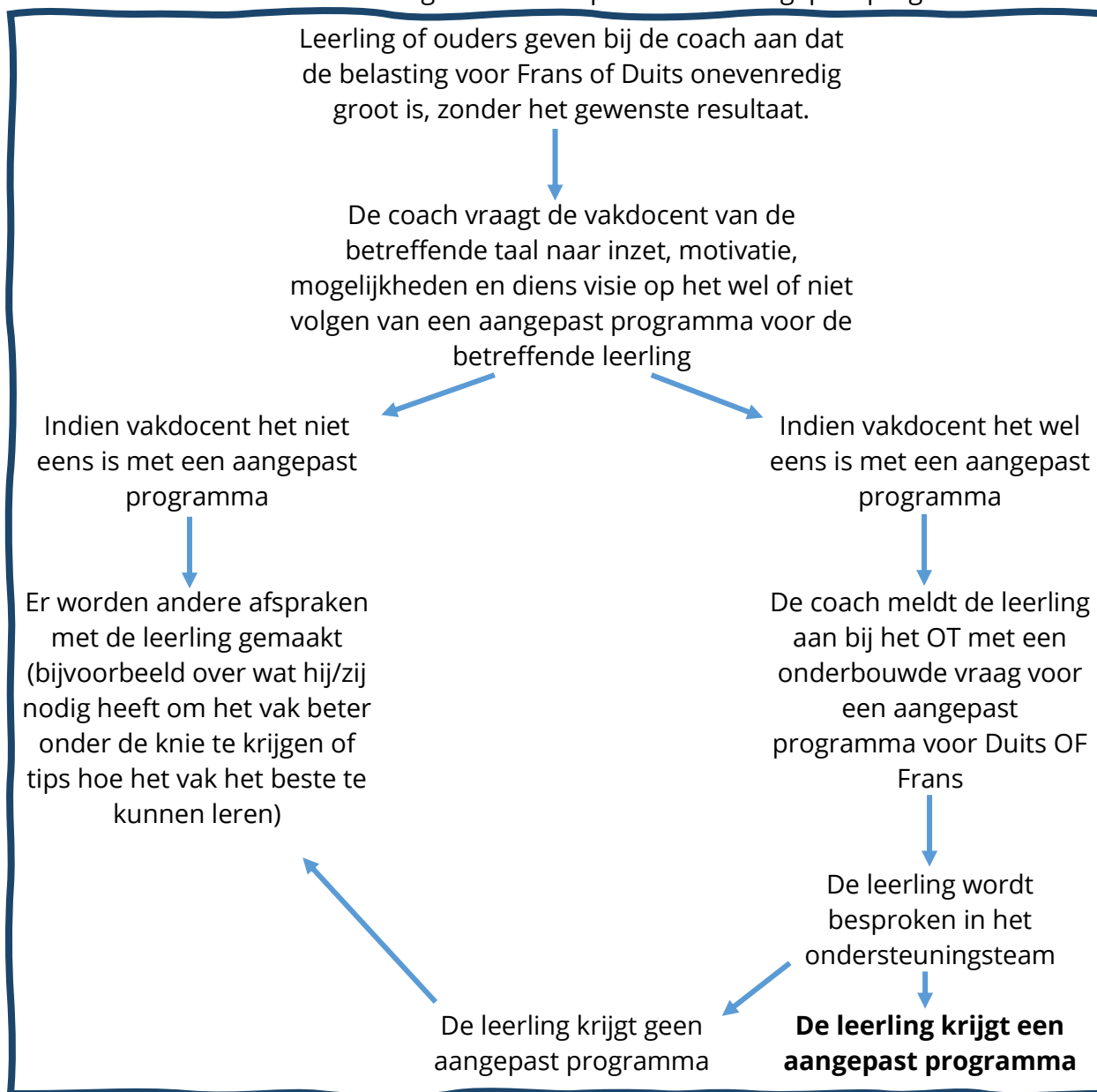
Een dyslectische leerling die in 2 mavo geen Frans heeft gevolgd, maar bevorderd wordt naar 3 havo, komt volgens de inspectie automatisch in aanmerking voor het volgen van een aangepast programma.

Criteria om in aanmerking te komen voor een aangepast programma in klas 2 of 3:

- De leerling heeft in alle moderne vreemde talen een periode les gevolgd.
- De cijfers voor de taal zijn sinds de brugklas al onvoldoende (veel kruisjes) en het lijkt niet haalbaar voor de leerling om op een 5 uit te komen.
- Als de cijfers rond de 5 liggen (kruisjes en vinkjes afwisselend), komt een leerling in principe niet in aanmerking, tenzij de leerling hierdoor moet blijven zitten of naar een lager schoolniveau zou moeten uitwijken.

3) FAQ aangepast programma

- Wat is de route die een leerling/coach beloopt naar een aangepast programma?

- Wanneer wordt er over gegaan tot het geven van een aangepast programma?
Als een leerling niet op eigen kracht (en ondanks faciliteiten en extra begeleiding) een voldoende weet te halen voor het betreffende vak én als een leerling de capaciteiten heeft om het betreffende niveau aan te kunnen (zoals blijkt uit bijvoorbeeld: IQ-gegevens, CITO-toets, cijfers op overige vakken) komt een leerling in aanmerking voor het aangepaste programma. Mocht dit in de leerjaar 1 en 2 al blijken, kan een leerling in de tweede klas voor Frans of Duits al op een ander niveau gaan werken (bijvoorbeeld op rood, terwijl de rest van de vakken op wit/blauw wordt gedaan). Wanneer een leerling dit in de brugperiode al gaat doen, dient dit overlegt te worden met de orthopedagoog, omdat dit automatisch zorgt voor een aangepast programma in leerjaar 3. We kunnen namelijk niet van leerlingen verwachten dat ze met die 'achterstand' gewoon in leerjaar 3 mee kunnen met de rest.
- Wat zijn de consequenties van de (gedeeltelijke) dispensatie voor de schoolloopbaan van de leerling?
De leerling kan uiteraard de MVT waar hij/zij een aangepast programma voor heeft gevolgd niet kiezen in de bovenbouw.
Dit limiteert voor de HAVO **wel** de keuze voor profielen in de bovenbouw, er kan geen C&M meer gekozen worden. In het profiel C&M mogen we geen dispensatie voor een MVT geven. Dit heeft als gevolg dat er wiskunde gekozen moet worden. Voor het VWO limiteert dit de keuze voor profielen in de bovenbouw **niet**.
- Waar bestaat het aangepaste programma uit?
Het aangepaste programma ligt als een boekje in de kast bij het ondersteuningsteam. In dit boekje staat de opdracht voor zowel Frans als Duits beschreven.
- Wie geeft dit programma vorm?
De vakdocenten hebben het boekje voor het aangepaste programma gemaakt. Het toekennen van het aangepaste programma wordt door de orthopedagoog gedaan.
- Aangezien het aantal uren niet is voorgeschreven, op welke manier kunnen de leerlingen de uren die zijn vrijgekomen besteden?
De leerlingen werken gedurende de opdrachten uit het aangepaste programma 1 uur in de week in de klas aan deze opdracht en kunnen het andere vrijgekomen uur in het studiecentrum werken aan Engels / Nederlands (zij melden zich op dat moment bij onderwijsassistent aanwezig in het studiecentrum). Leerlingen bespreken dus van te voren welk uur ze in de les aanwezig zijn en welk uur ze in het studiecentrum aan het werk zijn (dit wordt tijdens het uitreiken van het aangepaste programma besproken).

- Wie monitort de voortgang van het aangepaste programma?

Er worden vooraf een duidelijk inlevermomenten afgesproken. Op het moment dat ze het eerder af hebben, zullen ze meer uur aan Nederlands / Engels kunnen werken. De coach monitort gedurende een periode hoe het gaat met het aangepaste programma, de orthopedagoog zal ieder half jaar een afspraak inplannen met de leerlingen die een aangepast programma hebben om te kijken hoe ze er voor staan.

Bijlage 2: Faciliteitenformulier

Beste ouders / verzorgers van [naam leerling],

Onderstaande faciliteiten worden toegekend ter ondersteuning bij dyslexie voor [naam leerling]. Deze faciliteiten zijn geldig [voor de duur van schooljaar ... / tijdens de gehele schoolloopbaan op het Strabrecht College].

Faciliteiten

- o Extra tijd voor proefwerken en overhoringen
- o Aangepaste normering
- o Extra mondelinge overhoring (alleen in de onderbouw)
- o De leerling wordt niet onverwacht gevraagd voor te lezen
- o Gebruik van gesproken boeken wordt toegestaan
- o Gebruik van digitale testen (schoollaptop met Sprint)
- o Grote stukken tekst indien mogelijk ruim van tevoren aanbieden
- o Gebruik van digitale testen (schoollaptop zonder Sprint)
- o Gebruik koptelefoon

Voor vragen over dyslexie of de toegekende faciliteiten kan contact opgenomen worden met de orthopedagoog via a.kuipers@strabrecht.nl.

Toelichting faciliteiten

A. Extra tijd voor proefwerken en overhoringen

Standaard wordt de tijd voor de leerling met dyslexie met 20% van de vooraf gestelde tijd vermeerderd bij **alle** vakken.

B. Aangepaste normering (alleen in de onderbouw)

- Bij onderdelen die spellingsvaardigheid toetsen worden spellingfouten voor de helft geteld t.o.v. andere leerlingen;
- Bij onderdelen waar niet primair spellingsvaardigheid getoetst wordt, wordt niet meer dan 1 punt aftrek gegeven voor spellingsfouten. Dyslexiefouten (woorden die in hetzelfde werk wel goed geschreven staan, omkeringen, herhalingsfouten en vakspecifieke fouten) worden niet aangerekend.

C. Extra mondelinge overhoring (alleen in de onderbouw)

Na één of meer schriftelijke overhoringen waarin de spelling het cijfer grotendeels bepaalt, wordt aan leerlingen de mogelijkheid geboden te compenseren (geen vervanging) door een mondelinge overhoring. Hoe zwaar het nieuwe cijfer meetelt, wordt bepaald door de vakdocent.

D. De leerling wordt niet onverwacht gevraagd voor te lezen

Indien noodzakelijk wordt de leerling gevraagd de tekst thuis voor te bereiden.

E. Gebruik van gesproken boeken wordt toegestaan

De leerling dient zelf te zorgen voor de boeken (lesboeken en/of literatuur)

F. Gebruik van digitale testen (schoollaptop met Sprint)

De leerling kan tijdens overhoringen of testen gebruik maken van een laptop met Sprint. Dit is een voorleessoftware die de tekst voor de leerling in een computer gegenereerde stem kan voorlezen.

G. Grote stukken tekst indien mogelijk ruim van tevoren aanbieden

Vakdocent bepaalt de hoe ver van tevoren hij of zij dit aanbiedt.

H. Gebruik van digitale testen (schoollaptop zonder Sprint)

De leerling kan tijdens overhoringen of testen gebruik van een laptop zonder de voorleessoftware om twee redenen:

- Om gebruik te kunnen maken van spellingscontrole
- Om niet te hoeven schrijven, maar te kunnen (bij een slecht leesbaar handschrift)

I. Gebruik van koptelefoon

Bijlage 3: Notitie digitale toetsing

Digitale toetsing

In 2012 deden de eerste leerlingen examen met behulp van speciale software, zodat zij ondanks hun zware dyslexie in staat waren om op hun leerprestaties beoordeeld te worden. De betreffende leerlingen maakten buiten de toetsen om al gebruik van dyslexiesoftware en waren gewend aan het werken op een laptop. Bij steeds meer leerlingen met dyslexie wordt in de leeromgeving dyslexiesoftware ingezet. Dit zorgt voor een groeiende vraag naar digitale toetsing.

De inspectie staat het gebruik van o.a. spraakconversiesoftware tijdens examens toe. De directeur kan daarnaast toestaan dat een kandidaat met een handicap het examen geheel of gedeeltelijk aflegt op een wijze die aansluit op de mogelijkheden van die kandidaat. In dat geval bepaalt de directeur de wijze waarop het examen zal worden afgelegd. Hij doet hiervan zo spoedig mogelijk mededeling aan de inspectie.

Het is belangrijk dat er eenduidige schoolafspraken zijn m.b.t. digitale toetsing, zodat de leerling weet wat hij/zij mag verwachten en de docent weet wat er van hem of haar verwacht wordt. Ernstig dyslectische leerlingen hebben moeite met toetsen als ze veel moeten lezen; leesproblemen kunnen soms de oorzaak zijn van een onvoldoende. Een mondelinge overhoring kan hierbij hulp bieden. Dyslexiesoftware zoals Sprint kan de teksten in toetsen voorlezen.

Om dyslexiesoftware te kunnen gebruiken bij toetsen is het noodzakelijk dat de toetsen in een leesbaar PDF of Word-bestand digitaal beschikbaar zijn.

De faciliteitenpas van een dyslectische leerling geeft aan of hij/zij gebruik maakt van dyslexiesoftware. De toetsen worden gemaakt op een laptop van school. De docent zet de toets op een stick en laat hem door de leerling maken. Voor de leerlingen die reeds gewend zijn aan dyslexiesoftware zijn op school sticks met het programma SPRINT beschikbaar.

Digitale toetsing vanaf januari 2019

Het recht op digitale toetsing is het gevolg van **expliciete** vermelding van de noodzaak hiertoe in de dyslexieverklaring. Een vrijblijvende aanbeveling in de verklaring is geen aanleiding voor het toekennen van dit recht. Het gebruik van voorleessoftware moet door leerlingen al in het voorexamenjaar gebruikt zijn, om recht te hebben op deze faciliteit tijdens het examenjaar. Indien het Strabrecht College dit recht erkent, betekent dit de verplichting voor betrokkenen mee te werken aan gunstige toets condities. De leerling of ouder hoeft daar dus niet meer om te vragen nadat de coach de afspraken heeft doorgenomen met betrokken docenten. Anderzijds schept het gebruik van bijzondere voorzieningen ook verplichtingen voor leerling en ouders. Het gaat hierbij vooral om een zorgvuldige en coöperatieve houding.

Bijlage 4: Wetsartikel

Artikel 55. Afwijking wijze van examineren

1. De directeur kan toestaan dat een gehandicapte kandidaat het examen geheel of gedeeltelijk aflegt op een wijze die is aangepast aan de mogelijkheden van die kandidaat. In dat geval bepaalt de directeur de wijze waarop het examen zal worden afgelegd. Hij doet hiervan zo spoedig mogelijk mededeling aan de inspectie.
2. Tenzij sprake is van een objectief waarneembare lichamelijke handicap, geldt ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde aangepaste wijze van examineren dat:
  - A. er een deskundigenverklaring is die door een ter zake deskundige psycholoog of orthopedagoog is opgesteld,
  - B. de aanpassing voor zover betrekking hebbend op het centraal examen in ieder geval kan bestaan uit een verlenging van de duur van de desbetreffende toets van het centraal examen met ten hoogste 30 minuten, en
  - C. een andere aanpassing slechts kan worden toegestaan voor zover daartoe in de onder a genoemde deskundigenverklaring ten aanzien van betrokkene een voorstel wordt gedaan dan wel indien de aanpassing aantoonbaar aansluit bij de begeleidingsadviezen, vermeld in die deskundigenverklaring.
3. Het bevoegd gezag kan in verband met onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal afwijken van de voorschriften gegeven bij of krachtens dit besluit, ten aanzien van een kandidaat die met inbegrip van het schooljaar waarin hij eindexamen aflegt, ten hoogste zes jaren onderwijs in Nederland heeft gevolgd en voor wie het Nederlands niet de moedertaal is. De in de eerste volzin bedoelde afwijking kan betrekking hebben op:
  - a. het vak Nederlandse taal en literatuur;
  - b. het vak Nederlandse taal;
  - c. enig ander vak waarbij het gebruik van de Nederlandse taal van overwegende betekenis is.
4. De in het derde lid bedoelde afwijking bestaat voor zover betrekking hebbend op het centraal examen slechts uit een verlenging van de duur van de desbetreffende toets van het centraal examen met ten hoogste 30 minuten en het verlenen van toestemming tot het gebruik van een verklarend woordenboek der Nederlandse taal.
5. Van elke afwijking op grond van het derde lid wordt mededeling gedaan aan de inspectie.

Bijlage 5: Stappenplan “De dyslectische leerling op het Strabrecht-college”.

1. Dyslectische leerling wordt aangemeld op het Strabrecht college.
2. Ouders bezorgen dyslexierapport en dyslexieverklaring op Strabrecht college tijdens aanmelding.
3. De orthopedagoog neemt indien nodig contact op met de basisschool waarbij gevraagd wordt naar de ernst van de dyslexie en begeleidingsadviezen.
4. Bij de aanmelding leveren ouders van de dyslectische leerling het dyslexie onderzoek en de dyslexie verklaring aan en deze wordt bij het aanmeldformulier gevoegd.
5. De orthopedagoog stelt een voorstel voor faciliteitenpas op en mailt dit voor de zomervakantie naar ouders.
6. De orthopedagoog maakt in het nieuwe schooljaar de faciliteitenpas definitief en maakt een pas aan.
7. De orthopedagoog stelt een overzicht op van de faciliteiten van de individuele leerlingen.
8. De coach en orthopedagoog samen nodigen de eerste twee weken van het schooljaar de leerling met dyslexie uit voor een kennismakingsgesprek en afgifte pas.

Bijlage 6: tips en verplichtingen

Links met informatie over dyslexie:

www.dedicon.nl (gesproken boeken/daisy-speler)

www.steunpunt dyslexie.nl (algemene informatie dyslexie)

www.woortblind.nl (site voor ouders)

www.balansdigitaal.nl (site van oudervereniging dyslexie)

www.minocw.nl (ministerie van onderwijs)

www.digischool.nl (gratis download overhoorprogramma's)

www.wrts.nl (idem)

www.leerhof.be (gratis software voor mindmappen)

www.lereniseenmakkie.nl (handige studietips)